

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโภการวัฒน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเครื่องพร้อมที่จะแข่งขันกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะแข่งขันกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน สิ่งแวดล้อม ประการหนึ่งซึ่งมีผลต่อคุณภาพของคนคือ การได้รับการศึกษา

ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจะเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถถอดรหัสข้อมูลที่ได้อ่านมาเป็นสุข ถึงแม้ว่าในระดับที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยมาโดยตลอด แต่จากการทดสอบผลลัพธ์ของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของกรมวิชาการปี 2540 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาต่างๆ ต่ำให้กว่า 50% เช่น คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นม. 6 มีค่าไม่ถึงร้อยละ 30 และคงว่าหากเรียนทำข้อสอบได้ไม่ถึง 1 ใน 3 ของข้อสอบทั้งหมดนอกจากผลลัพธ์ทางวิชาการแล้ว จริยธรรม คุณธรรม และความปลดปล่อยของร่างกายจะมีผลเช่นเดียวกัน ดังที่ว่าอย่างของปัญหายาเสพย์ติดที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในขณะนี้ (สถาบันส่งเสริมการประเพณีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ , 2543 : 1)

การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของไทยจะต้องเริ่มน้ำหนักไปที่การศึกษาที่มีคุณภาพ ให้มีความหลากหลายและน่าสนใจ ให้เด็กไทยเป็นคนที่มีความสามารถและมีความสุข ให้ได้ร่วมกับสังคมโลกต่อไป การปรับเปลี่ยนคุณภาพภายในจึงเป็นงานสำคัญของโรงเรียนโดยโรงเรียนเพื่อผู้เรียนและสังคมโดยรวม จากความจำเป็นของการปรับเปลี่ยนคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจว่าโรงเรียนจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานเพื่อทำให้เด็กไทยเป็นคนที่มีความสามารถและมีความสุข ให้ได้ร่วมกับสังคมโลกต่อไป การปรับเปลี่ยนคุณภาพภายในจึงเป็นงานสำคัญของโรงเรียนโดยโรงเรียนเพื่อผู้เรียนและสังคมโดยรวม จากความจำเป็นของการปรับเปลี่ยนคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาของไทย จึงได้มีสาระนี้อยู่ด้วยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้

โรงเรียนทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในไว้ ดังนี้ หมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานด้านสังกัดและโรงเรียนจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานด้านสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2542 : 51)

มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพ การศึกษาและเป็นแนวทางให้โรงเรียนมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานค่าฯ เพิ่มขึ้น เพื่อให้บรรลุความเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งคณะกรรมการศึกษาธิคุณวัดในหลักการให้มีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ดัชนีชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน 38 ดัชนีชี้ เน้นพัฒนาการค้านร่วงกาย จิตใจ ศศิปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีความสามารถคัดกัยภาพและมีความสุข

2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มี 6 มาตรฐาน 29 ดัชนีชี้ เน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานการศึกษาด้านมัจจุย มี 9 มาตรฐาน 24 ดัชนีชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และ ชุมชน

มาตรฐานการศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ดัชนีชี้ เป็นกิจกรรมให้โรงเรียนที่มีศักยภาพและมีความพร้อมได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกในระยะต่อไป แต่ในช่วง 5 ปีแรกหรือรอบแรกของการประเมินให้มีการคัดเลือก มาตรฐานมาเพียง 14 มาตรฐาน 53 ดัชนีชี้เพื่อใช้ในการประเมินภายนอกนี้สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เห็นควรให้มีมาตรฐานการศึกษาเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพการศึกษา และเป็นแนวทางให้โรงเรียนได้พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตาม มาตรฐาน โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 22 ดัชนีชี้ มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน 5 ดัชนีชี้ มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน 26 ดัชนีชี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา , 2545 : 101)

การประกันคุณภาพภายในทำให้โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยในการดำเนินการตามแผนเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ต้องมีการประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินคนเองเพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา

โรงเรียนทั้งหลายจัดต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานทั้งบริหารจัดการ และการเรียนการสอน เพื่อพัฒนามodel ใหม่ๆ บันยอนรับการบริหาร โดยใช้ระบบประกันคุณภาพมากกว่า ควบคุมคุณภาพเนื่องจากระบบการควบคุมคุณภาพมุ่งเน้นแก้ไขปัญหา แต่ระบบการประกันคุณภาพมุ่งเน้นการป้องกันโดยวิธีการที่ถูกต้อง การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นมาตรฐานที่ทางกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายผ่านทางกรม จังหวัด อำเภอ สำหรับโรงเรียน ให้มีการประกันคุณภาพภายในทุกระดับ การประกันคุณภาพการศึกษานั้น โรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การประกันคุณภาพการศึกษายังเป็นกระบวนการที่ยกมาตรฐานของโรงเรียนต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้า มาตรฐานผลักดันให้ได้มาตรฐานต่อไป สร้างความพอใจ ความมั่นใจและประทับใจ ต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (กรมวิชาการ , 2540 : 1)

สำนักงานการประกันศึกษาอิสานครไทย มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในสังกัด จำนวน 58 โรงเรียน ได้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ให้นักเรียนเป็นคนเก่ง สนใจ มีความสุนทรีย์ พร้อมทั้งมีความสามารถและความพร้อมที่จะแข่งขันกับนานาประเทศได้ สำนักงานการประกันศึกษาอิสานครไทย ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประกันศึกษามาระยะหนึ่งซึ่งเริ่มดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 เป็นต้นมา จึงการประเมินผลเพื่อให้ทราบสภาพความต้าเร็วของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประกันศึกษาในสังกัดสำนักงานการประกันศึกษาอิสานครไทย ว่าอยู่ในระดับใด

ดังนั้นจึงควรศึกษาสภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประกันศึกษา ลังกัดสำนักงานการประกันศึกษาอิสานครไทยที่ดำเนินการตามนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการประกันศึกษาแห่งชาติทั้ง 3 ด้าน คือ สภาพความสำเร็จด้านมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน สภาพความสำเร็จด้านมาตรฐานคุณภาพครุ และสภาพความสำเร็จด้านมาตรฐานคุณภาพผู้บริหาร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบพิจารณาของผู้ที่เกี่ยวข้องในการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งจะได้นำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประกันศึกษาที่จัดการระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประกันศึกษาอิสานครไทยให้ดียิ่งขึ้นไป

#### จุดมุ่งหมายของการวิจัย

- เพื่อศึกษาสภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประกันศึกษา สังกัดสำนักงานการประกันศึกษาอิสานครไทยตามที่ระบุของผู้บริหารและคุณผู้สอน ในด้าน มาตรฐานคุณภาพผู้เรียน ด้านมาตรฐานคุณภาพครุ และด้านมาตรฐานคุณภาพผู้บริหาร

2. เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประจำศึกษาสังกัดสำนักงานการประกามศึกษาอ่าเภอนครไทย จำแนกตามตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และขนาดของโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาผลกระทบของนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประจำศึกษาสังกัด สำนักงานการประกามศึกษาอ่าเภอนครไทย

### ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาสภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประจำศึกษาสังกัดสำนักงานการประกามศึกษาอ่าเภอนครไทย ทั้ง 3 ล้าน คือ ค้านมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน ค้านมาตรฐานคุณภาพครู และค้านมาตรฐานคุณภาพผู้บริหาร

### 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครุภัณฑ์สอนในโรงเรียนประจำศึกษาสังกัดสำนักงานการประกามศึกษาอ่าเภอนครไทย ปีการศึกษา 2545 จำนวน 559 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 56 คน ครุภัณฑ์สอนในโรงเรียนจำนวน 503 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 240 คน ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครุภัณฑ์สอนในโรงเรียนประจำศึกษาสังกัดสำนักงานการประกามศึกษาอ่าเภอนครไทยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีขั้นตอนดังนี้ แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 48 คน ครุภัณฑ์สอนจำนวน 192 คน จำแนกเป็นโรงเรียนละ 5 คนผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 48 คน และครุภัณฑ์สอน 4 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 126 คน ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประจำศึกษาสังกัดสำนักงานการประกามศึกษาอ่าเภอนครไทย จำนวน 9 กลุ่มโรงเรียน จำแนกเป็นนักเรียนจำนวน 45 คน ผู้ปกครอง จำนวน 45 คน ครุภัณฑ์สอนจำนวน 18 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 18 คน

### 3. คัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

#### 3.1 คัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ตำแหน่งงาน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียนและครุภัณฑ์สอนในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประมศึกษาฯ เกณฑ์ไทย

3.1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่จำแนกเป็น สำหรับ 8 ปี 8 - 15 ปี และ 15 ปีขึ้นไป

3.1.3 ขนาดของโรงเรียนจำแนกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 คัวแปรตาม ได้แก่ สภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประถมศึกษาจำแนกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ค้านมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน

3.2.2 ค้านมาตรฐานคุณภาพครุ

3.2.3 ค้านมาตรฐานคุณภาพผู้บริหาร

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ด้านคือ ค้านมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน ค้านมาตรฐานคุณภาพครุและค้านมาตรฐานคุณภาพผู้บริหารเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน

2. เพื่อนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

### สมมุติฐานของการวิจัย

1. สภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในตามที่ระบุของผู้บริหารและครุภัณฑ์ที่จำแนกงานคู่กันมีระดับความสำเร็จแตกต่างกัน

2. สภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในตามที่ระบุของผู้บริหารและครุภัณฑ์ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างกันมีระดับความสำเร็จแตกต่างกัน

3. สภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในตามที่ระบุของผู้บริหารและครุภัณฑ์ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดคู่กันมีระดับความสำเร็จแตกต่างกัน

## นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนและครุภูสสอนที่เห็นว่าສภากำกับภายในโรงเรียนที่ศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครุภูสสอนจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึงผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกรุงเทพฯ

3. ครุภูสสอน หมายถึง ข้าราชการครุภูสสอนที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกรุงเทพฯ

4. ตำแหน่งงาน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียน และครุภูสสอน

5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง ระยะเวลาที่เริ่มปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่รับผิดชอบในโรงเรียนประถมศึกษสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพฯ ถึงปีการศึกษา 2545 จำแนกเป็น ประสบการณ์ต่ำกว่า 8 ปี ประสบการณ์อยู่ระหว่าง 8 - 15 ปี และประสบการณ์ 15 ปีขึ้นไป

6. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งแบ่งตามเกณฑ์กำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกเป็น 3 ขนาด ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง มีนักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง มีนักเรียน 301 คนขึ้นไป

7. คุณภาพนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างรอบด้านทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ศรีภูมิภาคภัยและอัชญาติและมีคุณธรรมจริยธรรม

8. คุณภาพการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างครบถ้วน รอบด้าน

9. คุณภาพการบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน

10. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายนอกของโรงเรียนโดยบุคลากรของโรงเรียนแน่น หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่คุ้มครองโรงเรียนนั้น

II. คุณภาพภายใน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียน ที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับข่าวท่องในขั้นตอนของกระบวนการผลิตหรือทุกระดับขั้นเรียน

12. มาตรฐาน หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสภาพปัจจัยที่การดำเนินงานหรือผลผลิตที่มีคุณภาพ
13. มาตรฐานโรงเรียน หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ซึ่งแสดงได้โดยประดิษฐภาพของโรงเรียนในการพัฒนาความเกตุที่กำหนดไว้
14. ตัวบ่งชี้ หมายถึง ลักษณะที่บ่งบอกสภาพหรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐาน
15. การประกัน หมายถึง การรับรองว่าจะดำเนินการตามเงื่อนไข หรือข้อกำหนด
16. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประเมินศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกรุงเทพฯที่จัดการศึกษาระดับการศึกษานั้นพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล侈คราม  
Pibulsongkram Rajabhat University